

3672

1

I.

Eldsvådor i Killeröd, Billinge s:n den 31 okt. 1891.

Ett vansinnesdåd.

Natten mellan den 31 oktober och 1 november 1891 har länge bevarats i deras minne, som voro med om att se dem ena eldsvådan efter den andra slå upp inom Billinge församling med endast korta mellanrum. En av dem som voro offer för en vansinnig människas förstörelselusta var torparen Bengt Siversson då bosatt i Killeröd av Billinge församling, numera bosatt i Stockamöllan till vars pensionerade arbetare han hör. Såväl Bengt Siversson, som hans hustru berättar händelsen, vilken trots att över fyrtio år förflutit sedan dess, tycks ännu stå i färskt minne.

På gården Ströröd i Billinge församling fanns fyra syskon alla mera eller mindre underliga till lynnet. En av dessa Sven Jonasson, var fullt vansinnig~~x~~ tidtals, men då han ej gjort någon egentlig bravad fick han gå fri och han gick t. o. m. och hjälpte grannarna vid tröskningsarbete o. s. v. Den 31 okt. 1891 hade han varit hos en granne lantbrukaren Sven Andersson å gamla Vårslätt och tröskat och på kvällen då arbetet var slut och han skulle ha sin betalning ville han ej mottaga mera än två öre i ersättning. För dessa pengar gick han till när-

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Eldsvådor i
Killeröd den
31 okt. 1891.

maste affär och köpte en ask tändstickor.

När sedan folket i gårdarna hade lagt sig började han sitt förstörelseverk i det han på kort tid satte eld på tre ställen. Första eldsvådan var en gård i Killeröd ej långt från hans hem, andra var ett torp tillhörande ovannämnde Bengt Siversson och tredje Rökahus, vilket ligger inom Asks gräns, men i omedelbar närhet av Billinge sockengräns. Uppståndelsen var stor, ty man förstod att en pyroman var i verksamhet. /nästan/ så ingen vågade gå från sina hem. Då mordbrännarens broder saknade honom och han hört honom uttala hotelser om att sätta eld, skickade han bud till grannarna att de borde ~~vaka~~ vakta sina gårdar, ty han hade sagt att han skulle fortsätta på tolv gårdar av ,vilka Vässlättsgårdarna, Hålegården samt Billinge prästgård skulle tillhöra offren. Han kom så till Nya Wärslett, vars invånare voro varskodda. Då där fanns halmstackar utanför gården gick en dräng på vakt där och då mordbrännaren kom för att tända i dessa blev han tagen och övermannad. Då det var ganska stark köld var han nästan förfrusen, ty han hade endast skjorta och benkläder på. Han såväl, som en broder blevo nu internerade och sålunda urståndsatta att utföra vidare skadegörelse.

Eldsvådor i
Killeröd den
31 okt. 1891.

3

Det ligger en sorglig tragik i denna berättelse ur verkligheten, där ej mindre än fyra syskon ur en familj drabbats av sinnessjukdom och på så sätt ej voro fullt livsdugliga. Orsaken till denna sorgliga sak var att syskonen i barndomen drabbats av en smittosam hjärnsjukdom, troligen epidemisk hjärnhinninflammation, men detta kunde dock ej sagesmannen säkert minnas, men antingen var det denna sjukdom eller hjärnfeber.

II.

Bänkavälling.

Bänkavälling är en rätt jag under mitt insamlingsarbete ej förut har hört omtalas. Denna egendomliga rätt tycks av allt att döma ej ha varit allt för smaklig. Den tillagades nämligen på följande sätt.
I storstugan ~~fanns~~^{/fanns/} ju alltid bord och bänkar. I en av dessa bänkar fanns ett hål och under detta fanns ett fat eller en skål i vilken man efter måltidens slut slog lämningar av soppa eller välling, när söndagen kom ville man ha en s.k. rahänd middag och då kokade man upp den s.k. bänkavällingen naturligtvis förutsatt att den ej var skämd.

Eldsvådor i
Killeröd den
31 okt, 1891.

Bänkavälling.

Stampning av tyg i Stockamöllan.

Där Stockamöllans fabriker nu äro belägna fanns förr ett stampverk för stampning och beredning av tyg, vilket var anlitat av befolkningen vida omkring när de ville ha berett de tyger de tillverkade i hemmen, antingen det var verken eller vadmal.

För att arbetet skulle bli ordentligt utfärdt var en yrkesutbildad s.k. "stampare" anställd. Den siste stamparen i Stockamöllan hette Siver Bengtsson och det är hans son Bengt Siversson, som omtalat hur det tillgick vid detta arbete.

/tyget lades ned/i/

Stampningen tillgick så att en urholkad stock av knappt en meters höjd. Över stocken voro placerade fyra eller sex par hammare, vilka voro fästa vid en axel, som lyfte upp hammarna växelvis så att de föllo ned på tyget vilket roterade runt. Vid stockens nedersta del fanns hål genom vilket vattnet silade in och övergöt tyget under det ~~xy~~ detta bearbetades med hammarna. Vid beredningen skilde man på hel- och halvstamp och på detta berodde det hur länge tyget skulle ligga i stampen.

Efter stampningen flyttades det upp till färgeriet vid Rönnedal där det färgades om man så ville eller också bereddes vidare. Här fanns

en slags ramar i vilka tyget spändes ut för torkning.

Efter torknings- och färgningsproceduren skulle tyget genomgå den s.k. överskärningen, vilken tillgick så att det genomgick en slags valsar på vilka det fanns en slags eggjärn, som skar av knutor och för ulliga delar så att det blev slät och fint, varefter det var färdigt att använda.

innan överskärningen skulle dock tyget ruggas, vilket tillgick så att det gick genom en slags vals, som var överklädd med en slags rörborste, som borstade och ruggade upp tyget, varefter det blev mjukt och behagligt.

I färgeriet i Rönnedal färgades såväl garn, som hela räckor, och man hade vissa bestämda dagar i veckan för de olika färgerna. Man färgade med växtfärger och det var äkta färger man använde. Ända in i senare tid har tyger färgade i Rönnedal behållit sin färg. I mitt hem fanns en gammal trotjänarinna med klänningar i befåll från hennes tidigaste tjänstår och nog voro dessa kläder färgade i Rönnedal, men de sutto lika säkert efter femtio år. Såsom nämnts var färgeriet och stampverket i Stockamöllan mycket anlitade, ty på denna tid var Lund närmaste stad och därför kom man långa vägar för att få berett tyg där.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Överskärninge
n

Ruggningen.

Färgningen.

6 3672

IV.

Gunnaröds fälad.

Gunnaröds fälad var förr gemensam för hela byn. Denna fälad, som ligger på gränsen mot Stehags församling, är nu delad så att var och en har sin lott, men föör gingo kreaturen på gemensamt bete där.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gunnaröds
fälad.